

FOREDRAG I OSLO ARBEIDERSAMFUNN - HVA NÅ?

Per Brunvand skal ha sagt at resultatet av valget var det beste tap i partiets historie. Det er mye sant i den spøken. Vi tapte stemmer i forhold til valget i 77, og det ga borgerlig flertall og Høyre-regjering. Men vi har snudd strømmen. Vi gikk fram i forhold til fylkestingsvalget i 1979. I forhold til meningsmålingene ved begynnelsen av dette året har vi gått fram med 6% eller 150 000 stemmer. Oslo-partiet har lansert en verveaksjon under mottoet:

2..

"Vi kommer tilbake! Blir du med?"

Det er en utmerket overskrift for den perioden vi nå går inn i. For hva er det nå som preger bildet av Arbeiderpartiet? La meg prøve meg med fem stikkord:

- Nøktern optimisme
- Glede over en valgkamp som lyktes og som rystet oss sammen
- Pågangsmot og vilje til å gjøre en innsats
- Erkjennelse av at vi står foran store oppgaver
- og at det kreves fantasi og hardt arbeid, hver dag, hver uke, hver måned

Valgkampen startet i dette partiet natten til 15. september! Det er en kamp vi skal være mange om, og som skal gjøres med glede, samspill, mot og tro! Tro på egen sak. Tro på felles tak.

Jeg hadde lyst til å innlede på denne måten. Men la meg så få takke dere alle for innsatsen i valgkampen. Det var en valgkamp som har gitt følelsen av - og et helt riktig inntrykk av - lagspill, samarbeid, felles mål og felles ansvar. Slik er bildet av oss som parti og bevegelse. Slik ønsker nå våre partifeller at vi kan bygge vårt arbeid også fremover, mot styrket politisk og organisasjonsmessig gjennomslag i 1983 og 1985. Alle de reaksjoner vi har mottatt etter valget viser at det

4.

nå er et gå-på humør og en arbeidsvilje som lover godt. Den må vi ta vare på og stimulere i ukene og månedene fremover. Vi står politisk samlet. Det er andre som har problemer med sprik.

Vi har grunn til å føre videre melodien fra valgkampen - også med de 5 sakene våre: De gir et bilde av partiet som det er lett å få tak i - og lett å identifisere seg med. Sikkerhet, avspenning og fred; Arbeid for alle, Forsvar for Velferdsstaten, Oljen for hele folket, Likestilling og demokrati. Dette er de viktigste områder - det er her vår framtid formes. Velgerne, valgarbeiderne - og alle våre mange sympatisører kjenner oss på disse sakene. De er våre - de er saker vi vil kjempe for - også i opposisjon!

Jeg skal ikke bruke mange ord på selve valgresultatet. Mellompartiene ble de klareste taperne; Fremskrittspartiet og Høyrevinnerne.

Vårt eget resultat ligger 5 prosent under 1977 og 1.2 prosent over fylkestingsvalget i 79. Vi er landets suverent største parti med 140 000 flere stemmer enn Høyre. Vi har som sagt gått fram med 6 prosent eller drøyt 150 000 stemmer det siste trekvart år.

Men det er alvorlige og negative trekk i bildet. Ungdommen slutter i for liten grad opp om Arbeiderpartiet. Dette er særlig alvorlig fordi Høyre og Fremskrittspartiet øker sine andeler av ungdomsvelgere. Forholdet til de

unge velgerne blir derfor en hovedoppgave for hele bevegelsen. Det dreier seg ikke bare om innsats for ungdom - enda mer gjelder det å mobilisere de unge til selv å engasjere seg, til selv å ta ansvar.

Hvor finner vi så forklaringene på vår tilbakegang? La oss her starte med å avvise de enkle forklaringene. Men samtidig skal vi ikke overse nettopp det forhold at så mange tror på de lettvinde løsningene. Mange mennesker har stemt på Høyre og Fremskrittspartiet fordi de tror det er mulig å sette skattene kraftig ned og beholde velferden - eller tilmed øke den.

Vi må bare slå fast at vi ikke har nådd ut med et realistisk bilde av virkeligheten. Den internasjonale økonomien er rammet av stagnasjon og tilbakeslag. Denne krisen måtte få følger for vår utadvendte økonomi - vi har gått gjennom en omstilling fra høy til liten vekst i vår økonomi. Ansvar for en slik utvikling blir lagt på den regjering som sitter, og ikke på krisen ute.

Vi har hatt vekst - ja. Større enn i de fleste andre land. Men forventningene var enda større - og dette har Høyre systematisk utnyttet. Gjennom år fikk alle stadig høre om Arbeiderpartiets feilslåtte politikk, Arbeiderpartiets mislykte politikk. Vi har ikke hatt styrke nok til å slå en slik melodi tilbake. For sannheten er jo

den motsatte - i en verden i krise er vi det vellykte unntaket.

Et nærliggende spørsmål blir da selvsagt: Har vi drevet dårlig politisk informasjonsarbeid - kanskje over en årrekke - når vi ikke belønnes av velgerne for så sterke resultater? Mitt svar er: Jeg tror ikke vi har gjort den delen av jobben godt nok. Vi har kanskje vært litt for "snille", "saklige" og "ansvarlige". Vi har ofte hatt mere enn nok med å arbeide ut og få flertall til politiske løsninger i en vanskelig og krevende tid. For liten oppmerksomhet har nok gått til å informere og forklare og til å argumentere imot våre politiske motstandere. Det har vært for lett å være opposisjon.

Dette sa jeg også på vårt landsstyremøte. Det er til ettertanke for oss alle - og ikke noe angrep på noen.

Lavere vekst, økonomisk vanskelige tider ute og mange politiske belastninger har vært Arbeiderpartiets hverdag.

Regjeringen har fått belastningen med prisutviklingen og den reduserte veksten. Det har ikke hjulpet oss at situasjonen er langt alvorligere i land med borgerlig styre. Vi har ikke nådd fram med den erkjennelse som ligger i de økonomiske realitetene verdensøkonomien stiller oss overfor. Vi rammes av det som kan kalles "Her-og nå-loven" i politikken, den misnøye som skapes eller næres rammer den sittende regjering uansett årsakene til misnøyen. Derfor er det kanskje like riktig å snakke om en anti-regjeringsbølge som en høyrebølge.

I Frankrike kom Mitterand til makten. Bildet er ikke entydig. Det var mange utenlandske iakttagere som syntes det var merkelig at det skulle ligge an til skifte i Norge der regjeringen kunne vise til slike resultater. Den politiske hukommelse er kort og det internasjonale perspektiv oppleves ikke av de mange. Det store flertall av velgerne har aldri opplevd annet enn jevn og tildels sterk framgang.

Men vi skal ikke skylde på velgerne. Det er vår jobb å få fram budskapet, det er vi som må gi de politiske svarene, og det er vi som må formidle virkeligheten. Det er kvaliteten i vårt politiske arbeid, i vårt organisasjonsarbeid og i hele vår kontakt med velgerne

som til syvende og sist er avgjørende. I dette arbeidet har vi bare våre egne krefter å stole på - og de krefter vi kan utløse hos stadig større grupper gjennom et godt politisk og organisasjonsmessig arbeid.

Vi i Arbeiderpartiet har et permanent problem: Den klart største del av pressen er borgerlig.

Det hjelper oss lite med objektiv statistikk eller uhildete iakttagere, hvis våre motstandere har mediamakt til å definere vår politikk som mislykket. Jeg er ikke i tvil om at denne mediamakt har vært stor. Den har heller ikke bare dreid seg om politikk -som de fleste vil ha i friskt minne fra de senere måneder.

12.

I det foredraget jeg holdt på fredag for landsstyret og stortingsgruppa, tok jeg opp de problemer vi har hatt med å nå fram til velgerne. Dette er tildels blitt omtalt og fortolket på en måte som meget klart viser at det er et problem. I radioen fredag kveld ble det framstilt som om jeg hadde gått til angrep på A-pressen. Dette var fjernt fra enhver tanke jeg hadde. Dagbladet følger opp lørdag med overskriften: "Gro svingte svøpen over sine egne". Ingen av oss som var på landsstyremøtet forstod noen av disse to innfallsvinklene. Men det som var poenget, og som er poenget, er at vi sammen har ansvar for å gjøre jobben best mulig.

Den andre forvrengningen kom i Aftenposten. Ifølge denne var foredraget og Arbeiderpartiet blottet for enhver selvkritikk. Det er det siste vi skal være. Det er jo interessant i seg selv at samme foredrag kan utlegges som voldsom indre skittentøyvask og total mangel på selvkritikk.

Jeg slo fast at vi har for liten oppslutning blant de yngre. Av dette trakk jeg den konklusjonen at hele partiet må engasjere seg. For dette dreier seg både om politikk, organisasjon, arbeidsformer og kontaktflater.

Vanskelige tider ute med omstilling til lavere vekst har skapt belastninger for Arbeiderpartiet. Det var også et hovedpoeng: "Vi skal ikke skylde på velgerne. Det er vår jobb å få fram budskapet. Det er vi som må gi de politiske svarene. Det er vi som må formidle virkeligheten. Det er kvaliteten i vårt politiske arbeid, i vårt organisasjonsarbeid og i hele vår kontakt med velgerne som til syvende og sist er avgjørende".

Aftenposten har valgt å oppfatte landsstyremøtet slik at Arbeiderpartiet skulle mene at det er ganske utenkelig at det var politikken det var noe i veien med. La meg meg først si at en oppslutning på over 37 prosent ikke

kan tolkes slik Aftenposten synes å mene at, "Arbeiderpartiet på område etter område har vært i strid med velgernes interesser og behov."

Likevel vil jeg igjen understreke at det er grunnlag for å se nøye på arbeidsformer og beslutningsprosesser. Det er også riktig at gode saker er blitt dårlige saker fordi vi ikke hadde gjennomarbeidet dem godt nok -verken innholdet eller presentasjonen." Vår konklusjon må være denne: Hvis våre aktive partiarbeidere ute faktisk føler at de ikke greier å formidle vår politikk på ett eller flere områder på en overbevisende måte - kanskje er de heller ikke i stand til å overbevise seg selv? - da er det noe som er galt. Enten med politikken. Eller med presentasjonen. Eller med begge deler.

16.

Det er bare et svar på dette: Grundigere gjennomarbeiding av alle saker, bedre forberedelse og klarere svar når vi skal ut og slåss for dem i hverdagen.

Det er noe av en fortolkningskunst å hevde at disse synspunkter røper selvtilfredshet eller mangel på selvkritikk - eller at vi ikke er opptatt av hva velgerne føler og mener.

Det landsstyret var opptatt av og som jeg også gjentok i Arbeiderbladet i går, var det rent faktiske forhold at flertallet av aviser er borgerlige. A-pressen har 22,3 prosent og her i byen under 8 prosent. Dette gir de borgerlige et solid overtak på mediasiden. Men som

det er all grunn til å gjenta: A-pressen har i denne valgkampen har gjort en meget bra jobb. Kort sagt: Vi har et mediaproblem -og mediadekningen av dette utsagnet understreker dette bedre enn noe.

Det er ikke nytt at regjeringsposisjon medfører slitasje. Den blir større i mindretallsposisjon der kompromisser er nødvendig - det tar tid og krefter, ikke minst når de økonomiske realitetene tvinger oss til demping av vekst, forbruk og forventninger. Vi har ført en ansvarlig politikk. Den har stilt store krav. Vi har møtt de utfordringene vanskelige tider stilte oss overfor. Vårt langtidsprogram gir konkrete svar for de kommende fire år. Det gir sammen med arbeidsprogrammet et godt grunnlag for vårt arbeid i opposisjon.

Selv om misnøyen rammert oss, vil 70-tallet bli stående som et av de store reformtiår i vår historie. Vi tok store felles løft i bygging av sykehus, barnehager og skoler og trygging av alderdommen -antallet sykehjems-plasser ble fordoblet. Reallønnen steg med over 25 prosent.

Vi sikret gjennomføringen av en rekke saker der vi vet at borgerlig flertall ville gitt en annen utvikling. Vi har gjennomført Arbeidsmiljøloven, utvidet bedrifts-demokratiet og demokratisert bankvesenet. Vi sikret ..vinnenes rett til å ta avgjørelsen om abort. Vi fikk en bedre likestillingslov. Syttitallet vil også bli husket som gjennombruddet for kvinnene i arbeidsliv og utdanning, i samfunnsliv og politikk.

Arbeiderpartiet opprettet verdens første miljøverndepartement for bevaring og forvaltning av våre naturressurser, for et renere og bedre miljø. I sum: Vi skapte et kvalitativt bedre samfunn, vi trygget og utdypet velferden.

I en rekke land har vi under 70-tallet sett en markant sving mot høyre. Mange ser dette som et svar på en krise - når verden blir vanskelig faller man tilbake på de enkle løsninger.

De enkle svar gir oppslutning - for en tid. For høyrebølgen er intet naturfenomen. Nå kommer reaksjonen på en reaksjonær politikk. Vi ser det i England og USA.

20.

Mange vil forklare Høyres framgang gjennom veksten i funksjonærgruppene. Men heller ikke dette er noen naturlov. Funksjonærene er lønnstakere. Vi har hatt og har fortsatt organisasjonsmessige problemer med å få disse gruppene i tale. Når de etter hvert vil oppleve avstanden mellom Høyres løfter og virkeligheten, får vi kanskje et bedre utgangspunkt for å nå fram med våre svar.

Og la oss minne hverandre om dette: En viktig kilde til Høyres framgang er deres organisasjonsarbeid. La oss alle erkjenne dette faktum; Det er en innsats som har gitt resultater. Vi må på vår side gjøre en enda større innsats!

Jeg tror vi har gode muligheter for å styrke oss politisk og skape slik framgang at vi kommer tilbake ved valgene i 1983 og 1985. Men, og det er et viktig poeng som vi skal huske - vi skal ikke ha noen illusjoner om at vi kan få noe gratis. Våre oppgaver i opposisjon vil kreve et hardt og målrettet arbeid. Den politiske situasjon i Stortinget er uoversiktlig og uklar. Vi vet ikke hvordan de to såkalte støttepartier vil legge opp sin kurs. Vi vet ikke hvordan Fremskrittspartiets rolle overfor Høyre vil utvikle seg, og hvilke konsekvenser det kan få.

Kort sagt, - mer enn noensinne er det behov for en samlet og klar politisk linje i Arbeiderpartiets virke i og utenfor Stortinget. Det har vi alle muligheter for å sikre.

Vi kan slå fast: Grunnlaget for Arbeiderpartiets politikk er vårt prinsipp- og arbeidsprogram. Arbeiderpartiet har lagt politiske klare retningslinjer gjennom bredt og omfattende programarbeid.

Vi opplever nå at selve solidaritetstanken blir trukket i tvil. Vi vil verne om velferdssamfunnet.

Slå ring om velferdsstaten. Vi har vært selve drivkraften bak byggverket. Da må vi også sette oss som mål å være drivkraften i vedlikeholdsarbeidet. Arbeiderpartiet må selv greie fornyelsesoppgavene. Ikke drevet av motkrefter og angrep på fellesskapstanken - men for å holde den aktivt og engasjert vedlike i folks øyne og folks hverdagserfaring. Vi har startet arbeidet med nasjonal

helseplan. Vi må spørre om hvordan vi sikrer maksimal bruk av de ressurser, menneskelige og økonomiske som går inn i vår helse- og sosialpolitikk. Det er vår troverdighet det står om. Vi har stolte tradisjoner som bevegelse. Det er tilliten og troen på solidaritet og fellesskap det står om.

Høyre skal danne regjering med garantier fra de to mellompartier og med passiv støtte fra Venstre. Det er det politiske grunnlag for regjeringen. Det ansvaret har mellompartiene faktisk tatt på seg.

I en lang rekke vesentlige saker står mellompartiene langt nærmere Arbeiderpartiet enn Høyre. Vi har hatt en

situasjon i Stortinget der vi gjennom åtte år har kunnet konstatere at mellompartiene og Høyre ikke en eneste gang har stått sammen om felles skatteopplegg.

Både innenfor Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre er det politiske strømninger som ønsker samfunnsstyring og utjevning av levekår. Det er en vilje til stede for å ta i bruk virkemidler for å sikre en slik utvikling. Vi finner eksempler innenfor distriktspolitikk, i økonomisk politikk, i utviklingshjelp og i kultur- og sosialpolitikk.

Vi vil på en del felter finne at de plasserer seg i nærheten av oss i fordelingspolitikken, i synet på

samfunnsplanlegging og i viljen til forsvarlig ressursforvaltning. På alle disse viktige områder står mellompartiene ofte langt fra Høyres tiltro til markedskrefter. Dette er den faktiske situasjon i Stortinget. Det er på dette grunnlag vi kan konstatere at det politiske tyngdepunkt i Stortinget i mange spørsmål vil ligge i skjæringspunktet mellom Arbeiderpartiet og mellompartiene.

Som jeg har understreket tidligere: Det er ingen grunn for Arbeiderpartiet å stake ut politiske retningslinjer ut fra taktiske vurderinger om forholdet til andre partier. Programmene våre legger grunnlaget for den politikk vi vil føre.

Men vi kan ikke støtte partier fra oss fordi om de ønsker å gi våre politiske saker sin tilslutning. Vi skal heller ikke gå bort fra våre standpunkter fordi om de får oppslutning fra partier som kanskje ikke deler vårt ideologiske grunnsyn. Den viktigste oppgave for oss også i opposisjon blir å få gjennomført mest mulig av våre politiske programmer. Vårt arbeid må være rettet mot å styre samfunnsutviklingen i tråd med vår egen politikk.

Vår politikk er en helhet. Den kommende Høyre-regjering må ikke regne med vår støtte til enkeltsaker dersom andre vesentlige og prinsipielle sider ved saken står i strid med vårt partis oppfatning.

Arbeiderpartiet går nå til en ny og krevende oppgave. Våre ressurser og muligheter vil bli sterkt redusert. Hele det apparat som sentralforvaltningen utgjør må vi nå greie oss uten. Det stiller sterke krav til vår fantasi og tenkning hvordan vi best skal kunne kompensere dette ressurstap.

Vi vet at vi har store ressurser! Nær en million mennesker ga oss tilslutning i valget. Blant disse er det store grupper som vi kan trekke til oss og som kan bidra i vår innsats i tiden framover.

Organisasjonsarbeidet

Vårt arbeid vil i opposisjon som når vi har regjeringsansvar bestå i å gi politiske svar på de spørsmål og situasjoner vi møter, utforme løsningene og møte utfordringene. Vi skal finne svarene, vi skal forme dem og vi skal formidle dem til velgerne. Dette viser at organisasjonsarbeidet ikke kan isoleres fra det politiske arbeid - det er to sider ved samme sak. Den politiske situasjon er for dette landsstyret og denne gruppa ikke minst Arbeiderpartiets situasjon. Aller fremst i våre tanker er hvordan vi best, sikrest og raskest kan styrke vårt eget politiske arbeid som bevegelse. Da kreves samspill, mobilisering av alle ressurser, fantasi og arbeidsglede.

Det er mobilisering i bredden og i dybden som nå vil gi resultater. Vi vet at vi nå må satse på å styrke organisasjonsarbeidet. Dette var bakgrunnen for at Sentralstyret på det første møtet etter valget satte ned et organisasjonsutvalg med Bjørn Skau som formann. Det er nå alles sak å engasjere seg direkte og konkret i organisasjonsspørsmålene.

Oslopartiet var meget rask til å ta opp denne utfordringen. På representantskapsmøtet en uke etter valget ble det vedtatt et tipunkts program for høstens og vinterens arbeid. Det bygger nettopp på erkjennelsen av at organisasjonsarbeid og politikk er to sider av samme sak. Selv om en del av dere var på dette møtet og

kjenner programmet, vil jeg kort nevne disse punktene: Først verveaksjonen jeg nevnte med mottoet: "Vi kommer tilbake! Bli du med?" For det andre besøk i 7000 husstander i indre østlige bydeler. Vi i partiledelsen er innstilt på å ta våre roder. Direkte kontakt med velgerne er like viktig etter valgkampen.

For det tredje videre utbygging av organisasjonsarbeidet med økt vekt på utadvendt og oppsøkende virksomhet. En av de tingene vi bør prøve er Østerrikemodellen, som Bjørn Tore tok opp på forrige møte.

For det fjerde opprustning av det faglig-politiske arbeidet - en forbundsvis gjennomgang av situasjonen på arbeidsplassene i Oslo.

For det femte: deler av den utadvendte valgkampen gjøres til faste innslag: gatemøter, løpeseddelaksjoner med vekt på aktuelle saker for landet og byen, kulturaktiviteter og eldretreff etter mønster fra valgkampen.

For det sjette en omvurdering av lokalavisenes plass med større vekt på lokalpolitiske nyheter til støtte for det lokale partiarbeidet.

For det sjuende et politisk regnskap fra bystyregruppa for toårsperioden med vekt på hva som er nedstemt av våre politiske forslag og hva som har fått tilslutning.

For det åttende en særlig satsing i budsjettarbeidet i kommunen for utjamning av levekår i Oslo, de eldres, barnas, og de unges situasjon. For det niende en bred

sammensatt programkomite for å utarbeide nytt kommuneprogram. For det tiende en styrking av den politiske debatten gjennom systematiske opplegg for økonomisk politikk, inntekts- og skattepolitikk, de eldres situasjon, innvandrernes stilling og de bypolitiske oppgaver og problemer.

Dette er et utmerket opplegg som står sterkt også fordi det er konkretisert med en tempoplan og konkrete direktiver for gjennomføringen. Her er det plass for alle som vil ta et tak!

Skolering blir et viktig stikkord. Vi har Sørmarka som er en god skole for trening av fagbevegelsens tillitsvalgte.

Men vi savner atskillig i partisammenheng. Og det er helt avgjørende at vi har mange partiarbeidere som kjenner programmene, som kjenner politikken og som kan gi svar på alle de spørsmål folk stiller. Dette er en utfordring partiet og fagbevegelsen nøye bør gjennomdrøfte.

Skolering betyr mange ting. Vi har den ideologiske skolering. Her har vi et meget godt utgangspunkt i det nye prinsipp-programmet og det materialet som ble utarbeidet av komiteen og avdelingene under dette arbeidet. Dette materialet skal vi utnytte i vår skolering og utadvendte virksomhet. Materialet vil nå bli bearbeidet for studieformål. Det er viktig å arbeide med de ideologiske spørsmål. Det gir styrke at vår politikk er forankret i et grunnsyn, i et verdisyn.

Vår politikk henger sammen. Vi er et ansvarlig parti som ikke samler stemmer gjennom overbud og løfter som sprenger helheten. Men det er ikke nok at det er slik - velgerne må også få vite dette. Da må de som skal bære fram budskapet være så godt skolerte at de kjenner og opplever sammenhengene - først da kan de formidle dem videre til andre.

Dermed er det også sagt at det må være sammenheng mellom den ideologiske skoleringen og informasjonsarbeidet om de aktuelle politiske sakene. De som er med og former politikken, må ta et direkte medansvar for presentasjonen innad og utad.

Vi skal føle folk på pulsen - og de skal oppleve oss. Engasjement og innlevelse i egen og andres hverdag. Det bør være vårt merke.

Skoleringen gjelder ikke minst det organisasjonsmessige arbeidet. Vi må ruste opp det tradisjonelle partiarbeidet. Vi må bruke fantasi og krefter på å gjøre det faglige politiske arbeidet bedre. Arbeiderpartiets ansikter må være kjent av alle i et lokalmiljø. De må bygge opp tillit, sympati og kontakt. Da må vi gi dem oppgaver, politisk stoff som er enkelt, poengtert og interessant. Da må de som driver arbeidet lokalt, i lag og kommune-partier få konkret veiledning og støtte - gjennom håndbøker, gjennom kurs og samlinger. Vi må ta vare på

de gode erfaringer og ideer og systematisk formidle dem videre. Vi skal også ta opp det som slår feil, analysere hvorfor det gikk galt for å unngå gjentakelser. Det skaper trygghet at vi er åpne om de dårlige erfaringene - slik at ikke den enkelte blir alene med en følelse at det var noe som ikke lyktes.

Vi må styrke fylkespartiene. De vil også stå sentralt i det viktige arbeidet det nå vil være å styrke det faglige-politiske samarbeidet, fra grunnplanet av.

Utviklingen av arbeidsformene og beslutningsprosessene i partiet står sentralt. Jeg er overbevist om at gode saker er blitt dårlige saker fordi vi ikke hadde

gjennomarbeidet dem godt nok - verken innholdet eller presentasjonen. Vi må på forhånd vite hva vi skal svare når de vanskelige spørsmålene kommer. Gode saker er ikke nok - vi må ha så mange tusen som kjenner dem godt nok til at vi vinner slaget over kaffekoppen og hagegjerdet. Det er der slaget står til sjuende og sist.

Det er bare et svar på denne utfordring: Grundigere gjennomarbeiding av alle saker, bedre forberedelse og klarere svar når vi skal ut og slåss for dem i hverdagen.

Vi har en stor jobb foran oss. Det oppgaven består i er å vende en opinion, å endre grunnleggende oppfatninger hos store deler av velgermassen. Det er en jobb vi må

gjøre hver dag - og gjøre bedre - men systematisk. Vi må gjenskape de tusener av budbærere i alle nærmiljøene og på alle arbeidsplassene. Det er en krevende kontakt og informasjonsoppgave vi her skal makte og møte aktivt. Vi må fornye våre møter. Vi skal ikke holde møter for hverandre, men for andre.

Gjennom tiår var det Arbeiderbevegelsens styrke å ha en organisasjon som fungerte helkontinuerlig - ikke bare som valgkammobilisering. Forskningen om meningsdannelse viser at det viktigste skjer mellom valgene. Det er da en får forankret store grupper, selv om de løsere blader kan feies med av valg vinden. Ikke minst viktig er det å formidle politiske fortolkninger: å spre fra

partipressen og partimotene via munn-mot-munn vårt syn på hva det er som skjer politisk. I opposisjon blir det enda viktigere fordi vi mister det automatiske overtaket gir å ha regjeringsmakt og departementer - med de muligheter det gir for initiativ, styring og gjennomslag i media.

Når vi mister den store ekspertisen i Sentraladministrasjonen, må vi bygge opp alternative utredningsmiljøer. Ikke bare i Oslo, men også rundt om i landet. Vi vet at virkelighetsoppfatningen og perspektivet ofte blir annerledes lenger borte fra Løvebakken og Youngstorget. Den virkeligheten, det perspektivet, den fantasien må vi fullt ut dra lærdom av og nytte av.

La oss aktivt invitere til motforestillinger. Vi må alltid være så godt forberedt og så gjennomtenkt i våre politiske grunnholdninger og praktiske løsningsforslag - at vi både kan si hva vi vil - og hvorfor.

Vi bør nå legge mer vekt på avgrensede utredningsutvalg som får konkrete oppdrag av Sentralstyret. Nå vil det f.eks. være aktuelt å mobilisere folk til å se på skatte- og fordelingspolitikken parallelt med den offentlig oppnevnte skattekommisjonen. Jeg tror også det er behov for å se på helse- og sosialpolitikken i tiden som kommer.

Vi må også bygge opp grupper som kan støtte Stortingsgruppa i dens arbeid. Også i utvalgs- og utredningsarbeidet er det viktig å å skape sammenheng og helhet. Vi må unngå arbeidsformer der arbeidet får karakter av ønskelister - da legger vi opp til skuffelser og indre slitasje hos dem som har formet forslag det ikke kan være dekning for. Vi skal ikke drive opposisjonspolitikkk gjennom overbud. Vi må unngå arbeidsformer som bygger opp forventninger vi ikke kan innfri.

Vi må legge vekt på helheten i vårt politiske budskap. I en komplisert verden er menneskenes behov for forankring, forståelse og sammenheng stor.

Samspill er et nøkkelord for arbeidet med saker, med politikk og med organisasjonsspørsmål. Vi merker svakhetene ved den sektorinndeling vi har arvet fra departementsinndeling og stortingskomiteer.

Vi må derfor bruke tid og omtanke for å få samspillet til å fungere best mulig. Kvaliteten i det arbeidet vi gjør er sentralt - at forslagene er gjennomtenkte og at de derfor også holder vann når våre motstandere går løs på dem. En viktig side ved kvaliteten er at mange har vært med på formingen av våre politiske svar, slik at de kjenner dem som sine, kjenner begrunnelsene og er istand til å kjempe dem fram i opinionen. Jo flere vi trekker med, jo bedre ideer og jo større slagkraft i formingen og formidlingen av vår politikk.

Men la oss også ta med at partiet skal fungere som et sosialt miljø. Arbeidsfellesskap og sosialt fellesskap er noen av de sterkeste motiveringskrefter vi kjenner. Det er blant annet dette jeg sikter til når jeg snakker om arbeids- og møteformer. Det er lov å lage fester og sammenkomster for festens og sammenkomstens egen skyld. Arrangementer der barna er med og opplever noe fint sammen med de voksne. Arbeidsformer som skiller familiene i helgene og på kveldstid kan tære på overskuddet. Alt dette kan tilrettelegges gjennom formidling av ideer og informasjon fra sentralt hold, men det er i nærmiljøet det gode partilivet må blomstre. Vi får folk med oss når de opplever arbeidet i organisasjonene som verdifullt og givende -politisk og sosialt.

Den viktigste drivkraft og inspirasjon vi har, er troen på vår politikk: Vi vet at det er våre grunnleggende ideer og vår politikk som er svaret på de problemer vi møter i det moderne samfunnet. Den internasjonale krisen og den tekniske utviklingen krever mere solidaritet, ikke mindre. Problemene for barn og ungdom, for enslige og gamle krever mere fellesskap, ikke mindre. Vanskene i samfunnsutviklingen krever bedre samfunnsmessig styring, ikke svakere.

Det norske folk ønsker en videre utvikling av velferdssamfunnet. De regner med den sosiale tryggheten. De ønsker en politikk som prioriterer "Arbeid for alle". Når så mange stemte Høyre, var det også fordi

mange regnet med som gitt at man kunne få tryggheten og den fulle sysselsettingen, og samtidig mere i sin egen lomme og mindre av alle reguleringer. Her vil virkeligheten rydde opp i mange drømmer og forhåpninger. Vi sa det i valgkampen. La meg gjenta det nå: Vi får ikke mer for mindre. Hvem er det forresten som kjemper for unødige reguleringer? Ikke noe vettig menneske. Ikke Arbeiderpartiet. Nå skal løftene og forespeilingene innfris. Forventningenes tid er kommet. Jeg tror vi trygt kan regne med: Løftepolitikken har sin pris.

Vi vil føre vår linje videre - vi står ved at velferdssamfunnet og full sysselsetting krever noe av oss - i vilje til å betale skatt, i vilje til å ta felles løft,

i vilje til å støtte de reguleringer som er uomgjengelig nødvendige om vi vil føre videre en utvikling som gir trygghet og likeverdige kår.

Vi ønsker et mer rettferdig, et mer solidarisk samfunn. Det skal vi få fram for alle grupper i dette samfunn. Da vil vi igjen få den oppslutning som gjør det mulig å sette vår politikk ut i livet.

Politisk er oppgavene mange interessante og krevende. De internasjonale utfordringene, oljepolitikken, den økonomiske politikken og skattepolitikken, sosialpolitikken og kulturpolitikken er alle felter som vil kreve vårt særlige engasjement i tiden som kommer. Både AUF's landsstyremøte for 1½ uke siden, som hadde oppmerksomheten rettet mot sentrale politiske oppgaver fremover og partiets eget landsstyremøte bekreftet viljen til aktiv innsats for felles sak.

Også i fagbevegelsen har jeg det klare inntrykk at det er vilje og ønske om systematisk arbeid og samarbeid, for styrket politisk gjennomslag i 1983 og 1985. Sammen skal vi greie den inspirerende jobben!